

neobičajna) nanaša (tudi) na neposredni (po)govor; v širšem smislu ga lahko razumemo kot vsako besedno komunikacijo (pisno ali govorjeno).¹ Specifičnejše konceptualno bi ga lahko opredelili kot jezikovne vzorce, vezane na določen tip institucije ali področje vednosti.² V najširšem smislu pa gre za (družbene) sisteme simbolnega pomenjanja oz. komuniciranja, ki niso nujno le besedni, npr. filmski diskurz ali diskurz oblačil³. V tej monografiji bomo diskurz razumeli kot besedno komuniciranje, ki je opredeljeno z namenom in s ciljem, kot tekste ali govore, razumljene kot *namerno in želeno (kar ne pomeni nujno tudi vsakokratno ozaveščeno) družbeno delovanje*. V tej konceptualizaciji je ključna tesna povezava med jezikovno rabo in področji družbenega življenja (Foucault): smisel izjav namreč vedno izhaja iz njihove družbene umeščenosti ter dejavnosti. In ta konkretni smisel se nikoli ne izčrpa le z jezikovnimi sredstvi.

*Družbeni konstruktivizem*⁴ ni homogena teoretična smer, temveč perspektiva oz. pristop, ki se je razvil na obronkih različnih znanstvenih disciplin (sociologije, psihologije, lingvistike itd.). V okviru preučevanja vloge diskurza se osredotoča na to, kako bi diskurzivne prakse lahko razumeli v njihovi vlogi vzdrževanja in še posebej (pre)oblikovanja (interpretacij) družbene »stvarnosti«. J. Potter (1996a) identificira dve ravni konstrukcije: 1) oblikovanje družbenih predstav oz. družbenega sveta in 2) oblikovanje opisov kot dejstev, kar vključuje različne načine predstavljanja določene

- 1 Pri tem se bomo, glede na namene in cilje našega pisanja, oprli predvsem na dela t. i. *diskurzivne psihologije*, kakor jo je v svojih delih razvil Johnatan Potter s sodelavci. Gre predvsem za dela: *Discourse and Social Psychology: Beyond Attitudes and Behaviour* (Potter in Wetherell, 1987), *Discursive Psychology* (Potter in Edwards, 1992) in *Representing Reality Discourse, Rhetoric and Social Construction* (Potter 1996).
- 2 To temeljno, vplivno in vseobsegajočo konceptualizacijo diskurza je v številnih delih, ki so na voljo tudi v slovenskem prevodu, razvijal predvsem francoski teoretik Michel Foucault. Podrobnostim se v tej monografiji ne bomo mogli posvetiti, kar tudi ni njen namen, zainteresirana bralka in bralec pa jih lahko poiščeta v delih *Red diskurza* (v knjigi *Vednost – oblast – subject*, 1991), *Besede in reči* (2010), *Arheologija vednosti* (2001), *Nadzorovanje in kaznovanje* (1984/2004) in številnih drugih.
- 3 Poglavitni teoretik takšne konceptualizacije je francoski semiolog Roland Barthes, katerega številna dela najdete tudi v slovenskem prevodu: *Retorika Starih; Elementi semiologije* (1990); *Fragmenti ljubezenskega diskurza* (2002); *Učna ura: nastopno predavanje na Collège de France, 7. januarja 1977. Roland Barthes: od zgodovine k sistemu, od sistema k besedilu – knjiga* (2003); *Užitek v tekstu; Variacije o pisavi* (2013); *Mitologije* (2015).
- 4 Za seznanitev s temeljnimi koncepti družbenega konstruktivizma priporočamo prelomno delo P. Bergerja in T. Luckmanna *Družbena konstrukcija realnosti: razprava iz sociologije znanja* (1988).